

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor	Correspondințele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiunile la ADMINISTRATIA Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficioase, concurse edic. etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane	
” ” ” ” ” pe 1/2 an 5 ”		
” România și străinătate pe an 14 franci		
” ” ” ” ” pe 1/2 an 7 ”		

Cuvântarea

Prea Sântiei Sale Domnului Episcop Nicolae Popea la deschiderea sinodului eparhial

Christos a învial!

Domnilor deputați!

Scim, domnilor deputați, cât de grele și asupritore au fost timpurile și ispitele, prin cari au trecut națiunea și biserica noastră dreptcredincioasă. Dic anume națiunea și biserica noastră dreptcredincioasă, căci aceste două așa de strâns erau legate între sine, încât una fără de alta nu se putea cugeta. Sôrtea lor a fost aceeaș; și una și alta era desprețuită, nesocotită, batjocurită, erau numai tolerate de pe o și pe alta în țeara noastră.

Astfel fiind multă umilire a trebuit să sufere biserica noastră, arhieriei nostri și credincioșii ei. Și între astfel de împrejurări, se înțelege, nici vorbă nu putea fi de drepturi, și de recunoscerea lor din partea lumii de afară.

Dar, domnilor deputați, și suferințele ca tot în lume, ce nu e basat pe adevăr și dreptate, încă i-și au sfârșitul lor. Drept aceea, Domnul puterilor din nemărginita Sa bunătate a hotărît să pună sfârșit timpului de suferință și de umilire a bisericii Christosului Său, a bisericii noastre dreptcredincioase. El a trimis deci bărbați luminați, bărbați cu inimă, bărbați cari și-au pus toate puterile lor în serviciul bisericii, în frunte cu providențialul marele nostru Arhieriu Andreiu, carele împreună cu însufleții săi conlucrători, după multe lupte și ostenele isbutiră să rădice biserica la poziția și demnitatea ce i-se cuvenia ca unei instituțiuni divine, dându-i o organizațiune escelentă, care cuprinde în sine drepturi pentru toți fiii bisericii, în toate afacerile bisericesci. O organizațiune acăsta, depusă în *statutul organic*, pentru carea ni-am atras admirațiunea conlocuitorilor nostri. Da, am fost și suntem admirați, dar totodată, să o spunem drept, și invidiați pentru acăstă organizațiune a noastră biserică de popore allătore pe o tréptă mai înaltă de cultură, cari s'au mișcat liber și ale căror biserici au fost

respectate. O dovadă a acestei organizațiuni bune și frumoase este și intrunirea noastră de astăzi în sinod eparhial. Avem deci tot dreptul să ne bucurăm și să ne mândrim și noi, cu acăstă organizațiune frumoasă, admirată și invidiată de alții.

Dar, domnilor deputați, nu este destul ca să avem o organizațiune bisericăscă, o constituțiune bună, frumoasă și admirabilă, pentru carea să ne învidieze alții. Ci se cere imperativ, ca noi să ne arétăm vrednici de ea; și vrednici ne vom aréta, dacă o vom ști respecta, și ne vom ști folosi de ea spre binele și prosperarea bisericii noastre împlicit a némului nostru românesc.

Constituționalismul nostru bisericesc, statutul organic, domnilor, dă fie cărui fiu al bisericii dreptul de a se ingera în afacerile bisericesci; acest drept însă impune totodată și datorințe parte de caracter moral parte de caracter material. Și pe când cu drept cuvânt se așteptă ca fiecărui fiu al bisericii să i-se lase libertate deplină de a-și esercia dreptul său între marginile lezei și în special ale statutului organic, pe atunci să recere totodată de altă parte, ca fiecare fiu al bisericii să-și împlinescă datorințele sale de ambele categorii ce i-se impun față de biserică.

Dintre datorințele de caracter material înțeleg cu deosebire concurgerea cu jertfe materiale la susținerea organismului bisericesc, la susținerea, înmulțirea și dezvoltarea instituțiilor noastre bisericesci de cultură, ca astfel prin mijlocirea lor să ne rădicăm pe o tréptă mai înaltă de cultură în mijlocul popórelor conlocuitoare.

Dar, dacă este de lipsă împlinirea datorințelor materiale, apoi este de prima ordine, de imperativă necesitate și împlinirea datorințelor de caracter moral; căci fără acestea este imposibilă viața noastră bisericăscă constituțională, și organismul nostru frumos nu ni-ar aduce nici un folos, ci din contră ni-ar duce biserica la desastre și în cele din urmă — de ce Dumnezeu să ne ferescă — la încătușarea bisericii.

Dintre aceste datorințe morale voesc să ating mai întâiu datorința de a ne esercia drepturile noastre numai cu respectarea scrupuloasă a învătăurilor și așcădemintelor

bisericeii noastre dreptcredincioase; era în a doua linie datorința de a ne exercita drepturile noastre numai având înaintea ochilor exclusiv binele și folosul cel adevărat al bisericeii. Spre acest sfârșit se cere:

desbrăcarea de interese personale și abandonarea nefericitului egoism. Cultivarea intereselor personale, egoismul, constituiesc în viața noastră bisericăscă, ca și chiar în ori ce societate de viață, *icul*, care este capabil de a răsturna întreg edificiul frumos al organismului nostru bisericesc.

În laturi dar cu interesele personale, în laturi cu egoismul, căci acestea sunt crime strigătoare la ceriu, când e vorba de cultivarea intereselor bisericesci.

Interesele personale și egoismul domnilor, sunt sēmênțele din cari încolțesc și apoi cresc în abundență buruienile, cari sugrumă viața plantelor nobile, dând și adăpost diferitelor vietăți uricioase și și periculoase.

Nu voesc să mă estind mai departe în această direcțiune a datorințelor morale, ci îmi reamintesc o vorbă înțeleptă, că adevărat, mai ușor este a câștiga o avere, decât a o păstra. Și acesta este foarte adevărat mai ales având în vedere împrejurările critice de astăzi.

Domnilor deputați! Autonomia în genere, ca și autonomia bisericească, este un cuțit cu două tăișuri. Cel înțelept se poate folosi de el, era cel neînțelept iși poate produce sie-și ranc. Noi, domnilor deputați, să fim înțelepți, să ne folosim de autonomia noastră, de organismul nostru bisericesc numai având interesul cel adevărat al bisericeii înaintea ochilor, exercitându-ne atât drepturile cât împlinindu-ne și datorințele noastre ce le avem ca fii ai bisericeii, în înțelesul celor ce le-am atins mai sus, precum și așteptă această sânta noastră biserică dela noi; căci domnilor, trebuințele noastre multe sunt, împrejurările sunt grele, și acestea cer dela noi înțelepciune, abnegațiune și jertfe.

Nu mă îndoesc domnilor deputați, că D-Voastră sunteți pe deplin convinși despre misiunea ce o avem; că înțelepciunea, abnegațiunea și jertfele nu Vă sunt străine; și astfel Dumneșeu va binecuvânta lucrările noastre, ceace dorind și cerând dela Dumneșeu, pe lângă salutările mele de bunăvenire a D-Voastre la Episcopia noastră, declar sesiunea a doua a periodului al XII-lea, al sinodului nostru eparhial de deschisă.

Sinodul eparhial

al diecesei gr. or. române a Caransebeșului, periodul XII, sesiunea II., convocat la Caransebeș pe Dumineca Tomei, 4 Aprile 1904.

Ședința I

ținută în 4 Aprile 1904 la 12 ore.

Președinte: Pré Sântia Sa Domnul Episcop diecesan Nicolae Popea.

Notariu: Dr. Iosif Tr. Badescu.

1. Fiind convocat sinodul eparhial prin literile archieresci ddto 18 Martie a. c. Nr. 55 pres., după

ce s'a celebrat sânta liturgie împreună cu chemarea Duchului Sânt și s'a făcut părăstas pentru în Domnul fericiții arhiepiscopul și metropolitul Andreiu, episcopul Ioan, mecenatul Emanuil Gojdu, binefăcătorii Dimitrie Hațegan, Dimitrie Peța, Dimitrie Miculescu, Costa Tismănariu, Elisaveta Peța, Trăilă Stroiescu, Dimitrie Brumariu — deputații sinodali adunându-se în sala comunității de avere, invită prin o deputațiune pe Pré Sântitul Domn Episcop diecesan Nicolae Popea, ca să binevoască a deschide și conduce ședințele sinodului.

2. Pré Sântia Sa sosesc în sala ședințelor și cu cuvântarea Sa publicată în fruntea foii, declară deschisă ședința sinodului.

3. Notarii aleși pe periodul sinodal curent ocupă loc la masa biroului dintre cari Presidiul designază de notariu al ședinței pe Dr. Iosif Tr. Badescu.

4. La apelul nominal răspund 41 de deputați și astfel Presidiul enuncie capacitatea sinodului de a aduce concluse valide, într'una deputatul nou ales în cercul VIII Ghilad Ioan Gruescu își prezintă credenționalul, era deputatul nou ales în cercul XI Iam Dr. Ioan Manjiuca nefiind present, credenționalul acestuia se pune pe masa biroului.

5. După acestea se prezintă:

a) Actele referitoare la alegerea supletore a unui deputat mirean în cercul al VIII-lea Ghilad;

b) Actele referitoare la alegerea supletore a unui deputat mirean în cercul XI-lea Iam.

Să predau comisiunei verificătoare.

c) Raportul general al senatului bisericesc pro 1903. Să predă comisiunei bisericesci.

d) Raportul delegațiunei congresuale în cauzele de despărțire ierarhică;

e) Normativul congresual referitoriu la cauzele, la a căror discutare și decidere nu poate participa un membru al corporațiunilor bisericesci;

f) Proiectul de normativ elaborat de Consistoriul diecesan pentru alegerea profesorilor dela institutul teologic și pedagogic;

g) Raportul delegațiunei congresuale în cauza mănăstirilor.

Să predau comisiunei speciale.

6. Să prezintă:

a) Raportul Consistoriului diecesan cu protocolul de cercetare în cauza alegerii deputaților în cercul XX. Satul-nou, dispusă cu conclusul sinodal Nr. 47 ex 1903.

Să predă comisiunei verificătoare.

b) Raportul general al Consistoriului diecesan ca senat școlariu;

c) Petițiunea profesorului de muzică Ant. Sequens pentru a fi numit profesor ordinaru definitiv votându-i-se și cuincuenalele și banii de cuartir.

Să predau comisiunei școlare.

d) Petițiunea catichetului Ilie Cioreiu dela școlele din Oravița-montană pentru urcarea remunerațiunei;

e) Rugarea comunei bisericesci Varadia pentru ștergerea sumei de 126 corone din restanța de aucta școlară;

- f) Raportul general al senatului episcopesc pro 1903;
- g) Proiectul de preliminaru pro 1905;
- h) Socoțile fondurilor și fundațiilor diecesane pro 1903;
- i) Conspectul despre încassarea competențelor diecesane;
- j) Raportul comisiunii pregătitoare în obiectul scontrării casei diecesane;
- l) Bilanțul și inventariul tipografiei și librăriei diecesane;
- m) Rugarea protopresbiterului Pănciovei Trifon Miclea pentru urcarea pașalului său de călătorie;
- n) Raportul Consistoriului diecesan în cauza salariilor profesorilor și funcționarilor consistoriali;
- o) Rugarea profesorului de cântarea bisericească și tipic George Petrescu pentru ameliorarea salariului său.
- p) Propunerea Consistoriului diecesan în obiectul esarendărei dominiului diecesan din Visag.

Să predau comisiunii financiare.

Fiind timpul înaintat, ședința proxima să anuncie pe mâneși la 10 ore înainte de amădăși, ăra cea prezentă să închide.

Nazarenismul

— Istoria și ființa lui —

de Dr. Vladimir Dimitrievici

(Traducere)

(Continuare)

III. Întemeielorul nazarenismului.

De aci înainte îl urmărește aceasta pacoste decâteori unde-va are ocașie a predica. Pe lângă aceasta l'au mai și trîntit la examenul amintit deja, și aceasta pentru nisco vedcri particulare, cari le-a scos la iveală în temele sale scripturistice.

Toate acestea au îndemnat pe un membru al consiliului bisericesc să scrie părinților lui, cari și așa erau așa zicând zdrobiți pentru căderea la examen. El îi îndrumă să l' svătuiască, să se reîntoarcă de pe calea greșită la calea cea adevărată, căci cum a apucat-o acum, ministeriul nu l' va primi preot. Sărmanii părinți, cari ori-și-cum au sperat mult dela el și cari acum s'au văzut atât de mult înșalați în așteptările lor — l'au rugat și l'au svătuit „să predice și el ca alții“. Și bietii bătrâni poate-că altă dată au încercat să l' luminoze, căci despre aceasta el scrie în chipul următor:

„Eu am trebuit să suport tăcînd lupta și toate aceste lovituri asemenea mielului, pe care îl duc spre junghiere sau asemenea oii în fața foarfecelor, cari au să-o tundă. Însă Domnul pentru toate aceste atacuri dușmănesci (Anläufe des Feindes!) mi-a dat putere și răbdare...“ Toate acestea și pe lângă acestea și junghiurile, sgărcurile de pept, ce le avea și astma, ce l'au apucat în aceasta luptă, poate provenită din viața sa premergătoare — le consideră el drept lupte și atacuri cari

Domnul le-a impus aceloră „pe cari El voiesce să-i pregătească pentru îndreptarea casei și a altariului spiritual.“

Abea în luna lui Mai depune cu chiu cu vai esamenul, dar fiind-că în grabe n'a putut să afle nici-unde vre-un post de preot; iar acasă, precum se vede din câte-va epistoale ale surorii lui, ce le-a trimis ei la Zürich — lipsa era foarte mare; deci la început a primit să instrueze nisce copii, rude de ale lui *Girtann* lângă Schafhausen. Abea în anul 1828 a fost instituit ajutoriul pe lângă *Röchli*, un bătrân de 81 de ani în Bagenhausen (*catonul Thurgau*).

Însă Fröhlich nu remâne în Bagenhausen decât numai 4 luni, căci deja în 11 Octomvrie în acelaș an bătrânul *Röchli* moare. Cuvîntarca la mormînt a ținut-o Fröhlich. A vorbit pe temeiul I. Petru, 1, 18—25. Iată începutul acestei cuvîntări:

„Mai mult de o oară mai era suflarea vicții în acest deja adormit învățator al acestei comuni creștine, când cu l'am întrebat: dacă și-a ales vre-un loc din Sf. Scriptură drept tect la îngropăciunea sa? Respirînd greu mi-a răspuns: „O să mă mai gîndesc.“ Dar greutatea morbului și puterea mortii l'au apucat atât de vehement și atât de răpede, încât a căzut în agonie atât de grabe cum nici n'am crezut. Deci din partea aceasta n'am aflat nimic. Însă dispoziția mea a fost atât de serioasă și de serbătorească, iar inima mea era adînc mișcată în fața hainelor de moarte ale reposatului. Atunci am rădicat ochii mei la ceriu și un glas mi-a zis: „Cuvîntează!“ Iar eu am zis: „Ce să predic?“ „Tot trupul e ca iarba și toată mărirea omenească ca floarea plantei. Planta se uscă și floarea ei cade; dar cuvîntul Domnului remâne în veci.“ Acum sciam despre ce să verbesc etc. etc. — Însă decât însuș acest început curios, însă și mai curios e sfîrșitul. Iată și acesta din cuvînt în cuvînt:

„Înainte mea au mai fost patru inși ca ajutoriu în aceasta comună creștină. Pe mine reposatul m'a primit cu atîta iubire încât amintirea lui în veci îmi va fi scumpă și plăcută. Nu mă mîngăie nimic mai mult, decât că rēposatul a dus cu sine aceea făgăduință a Măntuitorului: „Cine ve primește pre voi, pe mine me primește, iar cine me primește pre mine primește pe acela, care m'a trimis pre mine. Care primește un proroc în numele prorocului seu, acela va primi resplată de proroc. Cel-ce primește pe cel drept în numele dreptului acela va primi resplată dreptilor; și care unuia d'între acești mai mici întinde un pâlhar de apă în numele Învățătorului, adevăr zic voaue, nu va remânea fără de resplată.“¹²

Însă prin consiliul bisericesc de grabe a fost transmutat de aci ca administrator la *Leutwyl*, (*Leutweil am Hallwyler See*). Comuna aceia număra vre-o 1500 de suflete, dar a fost în o stare atât de disolată încât la biserică nu umblau decât 2—3 inși.

Fröhlich s'apucă de lucrul seu întru adevăr conștient, predică totdeauna — pe lângă principiul său per-

sonal, despre păcat și despre pedeapsă — apoi despre bunavestire evanghelică; vizitează pe credincioșii cei bolnavi, muncește mult instruind copiii etc. etc.

Și „capitaful depus a adus interese bogate“. — Biserica lui se umple de grabe de popor. Și când i-a permis timpul să gândește asupra lucrurilor de credință și împărtășeste vederile sale cele noi prietenilor sei din Basel.¹²

La început el se ține de învățătura bisericii sale (protestantă). Predică, că oamenii vin în lume robi ai păcatului, că sunt perduți și că pentru ei nu există altă scăpare decât numai dacă cred în Isus Christos și dacă se nasc. Renașterea este plină de iubire cerească. În o epistolă¹³ scrie prietenilor sei între altele și următoarele: „Adeseori mi-se deschid ochii asupra câte-vreunui lucru de credință, așa, că trebuie să me minunez. Așa eri am gândit asupra vieții vecinice. Atunci pentru prima dată de când trăiesc, — adevărat de când trăiesc în Christos — am aflat deosebirea și valoarea gratiei (Gnade) și a lucrurilor (Werke)

¹² Despre efectul acestei cuvântări funebrele scrie el în 23 Novembre din Schaffhausen prietenilor sei: „Die einfältigen Seelen freuten sich des Zeugnisses, dass ich mit grosser Kraft und Freudigkeit ablegen konnte; die Weisen und Klugen dieser Welt aber darunter besonderes mehrere Pfarrer, machten solch' erschreckliche Bärengeichter, das allen graute, die sie ansahen. Der Herr hat mich mächtig gestärkt in Allem.“

¹³ Mi-au stat la dispoziție vre-o 20 de epistoale de ale lui, cari le-a scris soților sei din Laitvil începând din 30 Decembre 1828 până la 13 Iunie 1831. Aceste epistoale — precum se poate conchide — le-a trimis el de rënd. lui. Passavant, iar acesta le dădea după aceea cunoștințelor și soților lui. De aceea fiul său le-a numit „circulare“. — În aceste circulare Fröhlich se scrie *Hilarius*, ceea-ce este traducere latină a conumelui seu precum soții lui îi ziceau de rind.

¹⁴ Vineți 20 Febr. 1829.

(Va urma)

Când s'a întemeiat orașul Caransebeș și ce știm din trecutul lui?

(Continuare)

Tot din 6 Iuliu este datată și diploma prin care Majestatea Sa numește episcop pe archimandritul *Ioan Popasu*. Iată diploma în traducere românească:

NOI FRANCISC JOSIF ÎNTĂIUL
DIN GRAȚIA LUI DUMNEZEU ÎMPERATUL AUSTRIEI,
 Regele Apostolic al Ungariei, Bohemiei, Lombardiei și Veneției, Dalmației, Croației, Slavoniei, Galiției, Lodomeriei și al Iliriei, Archiducele Austriei, Marele Duce al Cracovii, Ducele Lotaringiei, Salisburgului, Stiriei, Carintiei, Carnioliei, Bucovinei, al Silesiei superioare și inferioare, Marele principe al Transilvaniei, Marchionele Moraviei, Comitele Habsburgului și al Tirolului, Marele Voivod al Voivodatului Serbiei etc. etc.

În puterea acestor de față facem cunoscut și dăm de scire tuturor, celor ce se cuvine: că

Noi Episcopatul de nou înființat al Bisericii greco-răsăritene din Caransebeș îl conferim prin aceasta cu îndurare credinciosului nostru

IOAN POPASU

protopresbiterul Brașovului și Archimandrit, ca unui care prin credinciosul și iubitul Nostru prea onoratul Andrei Baron de Șaguna, Archiepiscopul și Mitropolitul Românilor de aceeași biserică din Transilvania și Ungaria a fost recomandat pentru întregitatea vieții lui, pentru credința și fidelitatea și bunele lui năravuri probate prin considerațiunea noastră prea îndurată, precum și pentru celelalte virtuți, prin care sa făcut domn de a fi recomandat și voim, ca îndată ce va depune în modul îndătinat solemnelul jurământ de devoțiune și fidelitate către Noi să fie admis și începe funcțiunea deregătoriei sale episcoposci și până când el împreună cu poporul încredințat păstoririi lui va rămânea neclătit în credința și ascultarea, ce datorește către Noi și Augusta noastră Casă, până atunci dânsul să fie recunoscut ca atare de toți oamenii diecesei și religiunii sale și să-i dea ascultarea după cuviință în afacerile ce privesc iurisdicțiunea lui bisericească, în puterea și adevărarea acestor litere ale Noastre subscribe cu Mâna Noastră proprie, și întărite cu sigilul nostru, ce sau dat în cetatea noastră imperială Viena în Austria în ziua a șasea a lunii lui Iuliu anul Domnului o mie opt sute șesăzeci și cinci, al împărăției Noastre al șeptesprezecelea.

(L. S.) Francisc Josif m. p.

Georgiu Majláth de Székely m. p.
 Cancelariul de curte al regatului Ungariei.

Adolf Baron de Schiller m. p.
 Locuitoriu al Ministrului de resbel.

La espresul mandat preainalt al Măiestății Sale
 Cesaro-Regesci Apostolice

Ludovic Schrott m. p.
 c. r. general maior.

Observare: Sigilul împ. cel mare atîrnă de diplomă.

Pe basa acestor două diplome imperiale din 6 Iuliu 1865 cu altă preainaltă rezoluțiune regească din aceeași zi a dispus preagrațios Majestatea Sa ces. și regie apostolică, ca începând din 3/15 Iuliu 1865 incoace eparchiile de Arad și Caransebeș au a se privi de constituite atât din punct de vedere al esercierii jurisdicțiunii episcopale cât și în privința temporalilor (veniturilor) și că din amintita ziua incoace legătura acestor eparhii cu metropolia din Carloveț respective cu diecesele de Timișoara și Verșeț are a se considera de desființată.

Tot deodată a demândat Majestatea Sa, că *festivitatea* pentru reînființarea episcopiei Caransebeșului și publicarea diplomei preainalte estradate spre acest scop să se împreune cu instalațiunea noudenumitului Episcop. Despre toate

acestea a fost încunosciintat și patriarhul sârbesc și metropolitul de Carloveț de atunci Samuil Mașirevici spre luarea dispozițiilor ulterioare cu acea mai departe provocare, ca actele consistoriale, cari se reduc la clericii sau mireni români eșiți din legatura lor până acum cu diecesele de Timișoara și Vêrșet și trecuți în jurisdicțiunea eparhiilor române de Arad și Caransebeș, ca aceste acte, chiar dacă sar afla ele la Apelatoriul metropolitan din Carloveți să se transpună de timpuriu spre mai departe afacere Consistoriilor din Arad și Caransebeș resp. Consistoriului metropolitan din Sibiu.

În fine Majestatea sa împ. și regală dispune preăgrațios, că pentru eparhiile de Arad și Caransebeș să aibe valoare legală și să rămână în vigoare sistema consistorială din 5 Aprilie 1782 până atunci, până când în privința aceasta se va dispune în cale legală altceva pentru metropolia românilor gr. or. din Transilvania și Ungaria.

Ministrul ces. reg. de stat de atunci comunicând cu rescriptul seu din 8 Iuliu 1865 Nr. ³²⁰⁰ St. M. Metropolitului Andreiu Baron de Șaguna cuprinsul preînaltii rezoluțiuni regesei susmemorate încheie cu cuvintele: „Mi face deosebită plăcere a putea încunosciinta pe Escelenția Ta despre acest act preăgrațios, prin care rezoluțiunea preînaltă din 24 Decembrie 1864 să dus mai aproape de esecutarea ei“.

În urma acestora metropolitul Andreiu luă pela mijlocul lui Iuliu 1865 însuș administrațiunea eparhiei Caransebeșului până la chirotonirea și instalarea noului episcop. Chirotonirea sa efeptuit în 15 August 1865 la sârbătoarea Adormirei Preasânteii Născătoare de Dumnezeu în opidul Rêșinari lângă Sibiu cu selemnitate mare de cătră metropolitul Andreiu în conlucrare cu episcopul de atunci al Aradului Procopie Ivacicovici, asistând la acest act însemnat un număr mare din cler și mireni din toate părțile metropoliei.

Iar a doua zi adevă în 16 August 1865 s'a ținut la reședința metropolitană din Sibiu sinod episcopesc, cu care ocaziune Metropolitul Andrei, precum comproabă Nr. 2 al protocolului ședinței sinodale, a predat nousânțitului episcop al Caransebeșului.

V. Gramata metropolitană.*

*

„Publicarea diplomei imperiale referitoare la reactivarea Episcopiei ortodoxe răsăritene române precum și introducerea solemnă a noului Episcop al acestei eparhii în oficiul său având a se îndeplini după prescripțiile Regulamentului declaratoriu iliric din anul 1778

prin un comisariu imperial regesc și prin un mandataru metropolitan, Mitropolitul Andrei denuimf încă în sinodul episcopesc ținut în 16 August 1865 de mandataru al seu pe Episcopul de atunci al Aradului Procopiu Ivacicovici și întreveni totdeodată la locul competent pentu denumirea preainaltă a comisariului imp. și reg. la memoratele festivități. De comisariu imp. și reg. prea înalt plenipotențiat a fost denumit Baronul Benko de Boinik, General Major și Brigadirul de atunci al trupelor grâniceresci din Biserica albă.

Acest comisariu preainalt plenipotențiat în înțelegere cu mandataru metropolitan susnumit au defipt ziua de 31 Octobree cal. vechiu 1865 pentru festivitățile reactivării Episcopiei Caransebeșului și a introducerii noului Episcop în oficiul seu.

Primul Episcop român al Caransebeșului pleacă în 18 August 1865 din Sibiu și luând calea prin valea Hațegului, cea plină de reminiscențe glorioase ale trecutului, sosî în 20 August același an la Vama Marga, prima comună a diecesei sale. Aici fu salutat noul Episcop în numele regimentului confiniariu rom. ban. Nr. 13 de cătră Majorul Teodor Iosifovici cu adiutantul seu, ear din partea clerului și poporului diecesei de cătră protopresbiterul de atunci al Logojului Ioan Marcu, Constantin Udrea din Logoj, Ioan Peța și Ioan Brancoviciu comercianți din Caransebeș și alții. În comunele înșirate dealungul drumului dela Vama Marga până în Caransebeș locuitorii acestor comune asceptau cu mic cu mare, toți îmbrăcați în vestminte sârbătorești, pe episcopul lor național de mult dorit. Bucuria și veselia se vedea zugrăvită pe fețele tuturor, iar aclamări estusiastice la înfățișarea episcopului național în mijlocul lor nu aveau margini și cu deosebire, după ce auziau vocea sonoră și limba neschimosită a noului lor arhipăstoriu.

Ca într'un triumf ajunsese acest conduct înconjurat de calareți, îmbrăcați în pitorescul costum național, la marginea otarului orașului Caransebeș. Aci noul episcop fu întâmpinat de o deputație foarte număroasă, în al cărei nume salută și binevântă pe noul arhieru directoriu de atunci al școalelor naționale române din confiniul militar banatic și actualul protopresbiter al Caransebeșului Nicolau Andreeviciu.

Mulțimea de călăreți și trasuri ajunge la 3 oare după amiază în Caransebeș. Înaintea crucei din piața cea mare a orașului era așezată o masă și pe aceiași se aflau depuse mantia și cărja arhierască, ear în prejurul ei stau preoții îmbrăcați în ornate bisericesci.

Noul Episcop național, ajuns între aclamări estusiastice la acest loc, coborî din trasură se îmbracă îndată în ornatele arhieresci și binevântând pe cei prezenți fú condus cu liie de preoții asceptători la biserică, în care fu de nou salutat și binecuvântat în numele clerului eparhiot de cel mai bătrân din protopresbiteri, de cătră protopresbiterul de atunci al Orașului Iacob Popovici. Episcopul îi mulțămî clerului și cuvântătoriu pentru bunele urări totodată dând expresiune sentimentelor sale de bucurie, că se află

*) Se va publica mai târziu.

în mijlocul fiilor sei sufletesci, în mijlocul turmei sale cuvântătoare, pentru care ca bun păstoriu își va pune sufletul său și apoi să începură rugăciunile de sara. După vecernie fu condus iarăși cu litia până la reședința sa, în casa neguțatorului din loc Alesandru Stancovici, luată în chirie atume spre acest scop, de oare ce casa numită reședința veche în restimpul de un secol, de când se mutase episcopii sârbesci din Caransebeș cu locuința stabilă la Vârșeț se ruinase cu totul. Ziua memorabilă din 20 August 1865 se termină cu un conduct de facile aranjat de cetățenii români din Caransebeș, cu care ocaziune ținută cuvântarea dl neguțatoriu Ioan Peța, și cu o serenadă din partea muzicii regimentului conf. romano-banatic Nr. 13.

La intrarea noului episcop în diecesa sa, avem să mai adaugăm, că nu numai locuitorii comunelor înșirate în dreapta și în stânga dealungul drumului țerei dela Vama Marga până la Caransebeș, ci și locuitorii celor mai îndepărtate comune din valea cea romantică a Bistrei, mic și mare, tîner și bătrîn, au alergat cu bucurie la comuna cea mai de aproape de ei din drumul țerei, ca să salute, să vază pe episcopul lor național și să-i auză graiul lui.

Așa d. e. comuna bisericească română din Rusberg, un loc montan îndepărtat pe jos de o oară bună dela drumul țerei, a venit în procesiune cu toată pompa bisericească în frunte cu binemeritul și de toți stimatul ei paroh *Nicolau Velovan* în ornat cu evangelia, ear copiii dela școală îmbrăcați sîrbătorește cu stâlpari în mâni la Voislova, punctul de unde se ramifică din drumul țerei calea către Rusberg spre a bineventa pe noul Episcop. Tot în Voislova la întîmpinat pe noul Episcop cu o pompă rară și funcționarii societății minelor de fer din Rusberg în frunte cu directoriul lor ospital de atunci, regretatul Stöbl.

Episcopul în fiecare comună coborînd din trăsura sub cele mai entusiastice aclămări mergea de a dreptul la biserică și aci ascultînd bineventările totdeauna se adresă către popor prin agrări scurte, dar patrunzătoare. La începutul teritoriului orașului Caransebeș între nisce plopi urieși seculari era construit un arc de triumf admirabil.

Valea Bistrei, prin care au intrat Romanii cei vechi spre cucerirea Dacilor, anevoe va mai vedea a doaua sîrbătore precum a fost aceea din 20 August 1865.

(Va urma)

Igiena instrucției*

Prima chestiune, ce cade în cadrul igienei instrucției, privește etatea *cînd are copilul să meargă la școală.*

În Ungaria e lege obligătoare, că copiii mai mici de 6 ani să nu se primească în școală. La rîndul lor

fiziologi și constată, că până la acest termin creerul cresce în măsură considerabilă; cu începere dela anul al șeptelea crescerea lui este neînsemnată. Urmează deci, că copiii intrați în anul al șeptelea ofer un teren bine pregătit pentru instrucție.

Cu toate acestea nu se poate statorî ca regulă generală, ca toți copiii să meargă la școală în anul al șeptelea. Sunt copiii trupesce intelectual rău dezvoltati, unii sufer de morbi cronici și iarăși alți arată înclinare spre morbi periculoși, — toți aceștia au să înceapă cu școala la un termin mai întîrziat. Instrucția obosese și creerul și corpul copiilor sănătoși, influențează asupra dezvoltării mai departe a acestora, cu atît mai mult se va întîmpla aceasta la copiii rămași îndărăt. „Lucrările mintale precoce ale copiilor, zice Dr. I. Felix, aduc desechilibrarea creerilor“.

În privința întrebării ce ne preocupă — dascălii și medicii au datorința a servi cu sfat părinților, cari nu mai pot de dorul de a-și vedea copiii oameni învățați.

E absolut antiigienic a trimite și primi la școală copii, cari nu au intrat încă în anul al șeptelea, oricît ar fi ei de bine dezvoltati. Un dascăl constientios nu va satisface nici-cînd acest fel de ambiție a părioților.

Câți copii să se primească în o clasă?

Motive igienice și didactice cer, ca un învățător să nu aibă mai mult de 50—60 elevi. Un număr mai mare, date fiind măsurile maxime ale încăperilor școlai, consumă rapid cantitatea disponibilă de oxygen și oferă bogată ocaziune de molipsire cu morbi infecțioși. De altă parte învățătorului îi este cu neputință a-i controla cu deosebire cînd scriu sau desemează.

În Germania numărul maximal al elevilor pentru o clasă e normat cu 50, în Englitera cu 40, în Franția cu 50, în Svițera cu 42, în Ungaria și România cu 80(!).

Aibă elevi mulți sau puțini, pentru a paraliza neajunsurilor ce urmează din petrecerea la un loc a lor, învățătorul inteligent va căuta, ca elevii săi să fie totdeauna curați, îmbrăcați bine, în în special va eschide dela școală pe cei atacați de boale molipsitoare și parasiți, și nu va pierde nici o ocaziune a informa pe părinți asupra neajunsurilor constatate.

Să trecem la însași instrucția.

Împrejurările, în cari se află școalele noastre populare cele mai multe, cer, ca timpul instrucției să se împartă pe înainte de ameazi și pe după ameazi. Nu e mare numărul comunelor dela munte, cari să fie așa de împrăștiate, ca să fi necesar a cruța pe copii de a mai merge acasă și a se întoarce iară la școală. În acestea puține, fără îndoială, se impune a ținea oarele de instrucție întruna cu pauzele necesare.

Timpul instrucției dinaintea amezii să se înceapă la oarele 8, nu mai de timpuriu. Copiii în etate de 6—12 ani dorm multșor, ei abia se trezesc către oarele 7; iar ai trezi cu puterea nu este igienic. După trezire nu pot alerga îndată la școală; ei trebuie să se spele, să se îmbrace, să mînce și să isprăvească toate necesitățile corporale (la ce să fie dedați cu

*Reproducere din: „Igiena școlară“ de Dr. I. Beu Sibiu, 1904 Tipăriul tipografiei arhidieceșane, 8°, pag. 51. Prețul 60 fil.

strictetă!) pentru a nu fi siliți să conturbe mersul instrucției.

În lunile Decembre și Ianuarie, când ziua e atât de scurtă, din cauza întunecimii instrucția de dimineața s'ar putea începe cu 1/2 de oră mai târziu.

Instrucția de după amiază să înceapă de obicei la oarele 2, în lunile Decembre și Ianuarie la 1 1/2.

Cele mai multe dintre studiile grele să se predee dimineața, cele mai ușoare după amiază. Dimineața creierul copiilor e mai odihnit, mai primitor de cunoștințe.

Înainte de amiază instrucția poate dura trei oare, iar după amiază una, cel mult două oare.

Toți învățătorii pot confirma constatarea, că e lucru greu a ținea copiii timp îndelungat liniștiți și atenți. Dar cine nu știe, că și omul mare, b. o. soldatul ținut mult în nemiscare, cu atențiunea încordată, se simte rău.

Urmarea logică a acestei împrejurări este, că instrucția să nu țină 2—3 oare fără întrerupere; pentru copii de 6—12 ani și o oră neîntreruptă de instrucție este prea obositoare, vătămătoare chiar și nu dă rezultate ce mulțămesc.

Durata unei prelegeri (lecțiuni) în școlile populare la nici un cas să nu treacă de 40 minute, pentru clasa primă ar fi de dorit chiar și numai 30 minute. Regulamentele școlare din România prescriu, că la copiii începători lecțiunile să nu dureze peste 25 minute (Dr. I. Felix).

Că aceste termene nu sunt prea mici, mai curând prea mari, o dovedesc cercetările lui Chadwick. Acesta a constatat, că un individ:

de 5—7 ani poate fi atent circa	15	minute
" 7—10 " " " " "	20	"
" 10—12 " " " " "	25	"
" 12—16 " " " " "	30	"

Ce înțeles are a lungi durată lecțiunii, când elevii nu mai sunt atenți, în urmare nu mai aud ce spune dascălul?

Sunt igienisti, cari cer, ca timpul instrucției să se împartă în jumătăți de oră. Dreptatea e pe partea lor. Dar obiceiul cu instrucția împărțită în oare este prea înrădăcinat; va mai trece mult timp până ce factorii competenți se vor decide a face aceasta reformă.

După fiecare lecțiune să urmeze o pauză de 15 minute. Creierul obosit, atât al elevilor cât și al dascălului, cere timp de restaurare; ochiul pretinde un orizont mai larg de cum i-l pot oferi obiectele de studiu, pe cari trebuie să le fixeze în cursul prelegerii; musculatură încărcată unilateral strigă după libertate; plămânii molestați în acțiunea lor prin ședere oftează după o respirație mai neîmpedecată, nu mai puțin după aer curat, dar fiind că în școală aerul se încarcă repede cu bioxyd de carbon. Tot motive puternice, cari pledează pentru pauză întră diferitele lecțiuni.

(Va urma)

† Căpitanul Vasile Calbasa

O știre atât de jalnică de mult n'a sgduit pe Sebeșeni, ca știrea despre încetarea din viață a tinerului căpitan în statul major Vasile Calbasa. Nu numai mama zdrobită de durere și atât de mult cercată de nemiloasa soarte, nu numai sora și rudele înfrânte de durere, nu! noi toți plângem la mormântul acestui tiner plin de speranță. În armată și așa nu prea avem ofițeri de rang mai înalt. Așteptam cu speranță întemeiată, că mâne poimâne acest ofițer brav să ne facă onoare în șirul frunțașilor din armată.

Dar moartea nu are milă.

Căpitanul Vasile Calbasa s'a născut în Caransebeș la anul 1869. După ce a absolvat școlile militare pregătitoare a intrat în academia din Wiener Neustadt, de unde în 18 August 1892 a eșit cu rangul de sublocotenent și comandant la regimentul Nr. 43. La acest regiment în 1 Mai 1896 a ajuns locotenent; iar absolvând școala de rebel la 1 Novembre 1897 a fost trecut la statul major al armatei. La 1 Mai 1900 a ajuns căpitan și a fost transferat la regimentul 2 în Sibiu, pentru a face deprinderile practice prescise pentru absolvenții școlii de rebel, iar mai târziu a trecut definitiv în statul major la diviziunea 5 în corpul I. de armată la Olmütz, unde bolnăvindu-se a fost dus la Viena și acolo a repausat în 7 Aprilie (c. n.)

Din Viena defunctul la dorința expresă a mamei nemângăiate a fost adus la Caransebeș. Îngropăciunea a avut loc Marți în 12 Aprilie (c. n.). La înmormântare a luat parte întreg publicul din Caransebeș. — Funcțiunile funebre le-a săvârșit P. O. Domn protopresbiter Andreiu Ghidiu cu asistența PP. Ioan Stoian și George Buru. A luat parte la îngropăciune și Înalt Prea Cuvioșia Sa Părintele archimandrit Filaret Musta și Prea Cuvioșia Sa Părintele Dr. I. T. Badescu etc. etc. Rămășițele pământești ale regretatului s'au depus spre vecinică odihnă în cripta familiară.

Cât de iubit a fost repausatul în șirul prietenilor săi dovadă sunt cununile frumoase de flori naturale, ce nobilii camerazi i-a depus pe mormânt, ultim salut. Am notat cununile: „Die Generalstabs-Offiziere des 1. Korps, dem treuen Kameraden“. „Die Offiziere und Militärbeamten des 5. Infanterie-Truppen-Division, ihrem unvergesslichen Kameraden“, „Der k. u. k. Generalstab vom Offizierskorps des 55. Inf.-Rgtes in Olmütz, letzte Grüße“, „Das Offizierskorps des Inf.-Regimentes Nr. 43, seinem unvergesslichen Kameraden“, „Das Infanterie-Regiment Nr. 43, seinem unvergesslichen Kameraden“.

Moartea în vârstă de 34 de ani a acestui căpitan plin de speranță ne atinge cu atât mai dureros cu cât un frate al regretatului, sublocotenentul Nicolae Calbasa, deasemenea plin de speranță, într'un mod tragic a murit în duel, acuma sânt câți-va ani.

Fie-le țărina ușoară!

Varietăți

Din cauza raportului despre sinodul eparhial acest număr a apărut cu întârziere de o zi.

Locale. Săntele Paști s'au serbat în centrul diecesei noastre cu obicinuita pompă. Sânta liturgie din ziua învierii a fost pontificată de Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan *Nicolae Popea*, asistat de PP. CC. LL. Domnul Arhimandrit-Vicariu *Filaret Musta* și Domnul Protosincol *Dr. Iosif T. Badescu* și de preoțimea din loc.

Distincțiune. D-l *Enea Hodoș*, profesor la institutul nostru pedagogic, în ședința din 23 Martie a Academiei din București a fost numit membru corespondent al acestei Academii.

Himen. D-l *Alexa Țigris*, învățătoriu în Teregova, și-a încredințat de soție pe d-ra *Eleonora Morvai* din loc.

Cas de moarte. Alexandru Roxin, fiul protopresbiterului Nicolae Roxin din Micherechii practicant comitatens, a răposat în 12 Aprilie în Oradea-mare, în etate de 23 ani.

Mulțămită publică. Subscrisul în numele comunei bisericesci îmi împlinesc o plăcută datorință, când și pe această cale aduc cea mai călduroasă mulțămită St. familii *Ioan Valușan* sen. și jun. cari din sentiment de pietate creștinească și din mărinimositate spre mărirea lui Dumnezeu, lângă aceea că peste 40 ani dăruesc la s. biserică vinul recerut la sevârșirea s. taine, aproape în tot anul donează și alte lucruri spre împodobirea locașului dumnezeesc. Așa și anul acesta de serătorile s. Paști au dăruit un prea frumos măsaie pentru prestol lucrat și brodat cu mătăasă și fir de aur de St. Doamnă *Aurora Valușan*, în valoare de 50 cor. Dumnezeu în îndurarea sa cea mare să le respălătească cu îmbelsugare această faptă a lor vrednică de imitat! Dalboșeț în 2/15 Aprilie 1904 *Ilie Imbrăscu* paroh.

Bibliografie

Planul de acțiune al Societății pentru crearea unui fond de teatru român, relativ la lucrările de executat pentru pregătirea înființării *Teatrului român* din Ungaria. Broșov, Tipografia A. Mureșianu. 1904.

*

A eșit de sub tipar, tradusă în limba română cea din urmă scriere, pe cât de interesantă pe atât de importantă, a d-nei *Mile Kremnitz*, intitulată „*Regele Carol al României, un simbol al vieții*“.

D-na Kremnitz, este văduva regretatului doctor Kremnitz, cunoscută ca tovarășă de muncă literară a *Carmen Sylvei*, traducătoarea neobosită și pricepută, a mai multor autori români.

Scrierile D-sale sunt încă de mult foarte apreciate atât în străinătate cât și la noi, în cât e de prisos de a mai zice mult despre opera sa de mai sus.

Meritoasa autoare descrie pe scurt, foarte concis și clar cele petrecute în țară sub domnia M. Sale, de la 1866 și până la 1902 inclusiv, toate cu esactitate rară și bazate pe fapte pozitive, pe date autentice și țifre oficiale, precum între altele: Alegera Prințului Carol de Hohenzolern și sosirea sa în țară, fluctuațiunile politice interioare și exterioare, presintând străinătății țara, poporul și obiceiurile române cu dragoste și multă pătrundere; — episoadele și urmările războiului din 1877—78, luptele M. Sale în cestiunea luării Basarabiei, în aceea a rescumpărării căilor ferate Stroussberg, a cestiunii evreilor, etc., precum și pentru dobândirea definitivă a independenței României, reproducând numeroasele corespondențe urmate atât în timpul războiului, cât și în urmă, privitoare la cestiunile de mai sus, cu M. S. Regina, cu părintele și fratele mai mare al Regelui, — cu Împăratul Germaniei și fiul lui moștenitor, cu Împăratul Napoleon, Francisc Iosif, Țarul, Sultanul și Prințul Bismarck — corespondențe până astăzi încă necunoscute.

Concurs

Pentru ocuparea definitivă a postului de învățătoriu la școala confesională gr. or. română din **Remetea-Pogonici**, protopresbiteratul Lugojului, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană“.

Emolumentele și condițiunile împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 600 cor. (salariu învățătoresc).
2. 32 m. lemne în natură pentru învățătoriu și sala de învățământ.
3. 2 jugere livadă și folosirea unei parcele din izlazul comunei de lângă „Rit“.
4. Cortel liber în edificiul școlii cu 2 grădini Nr. 35 și 97.
5. Scripturistică și conferințe 20 cor.
6. Dela înmormântări 80 fil.

Alesul învățătoriu este îndatorat a purta cantoratul în și afară de biserică, precum și scripturistica.

Dela recurenți se cere testimoniu de evaluațiune cu calcul „bun“, cu purtare morală „bună“ respective „foarte bună“ și să aibă pregătire anterioară de 4 clase gimnasiale ori 6 clase civile.

Doritorii de a ocupa acest post, se îndrumază a-și trimite în termenul legal recursurile lor Prea On. Domn Dr. George Popoviciu protopresbiter în Lugoj și ase presenta în vre-o Duminecă ori serbătoare în s. biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic, dar nici de cum în ziua de alegere.

Remetea-Pogonici din ședința comitetului parohial ținută la 21 Martie 1904.

1—3 [16]

Nicolae Sciopone
președinte

Ioan Jurca
not. com.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.